

Eerste stappen op weg naar maatschappelijke stage

Meer aandacht voor vrijwilligerswerk

◀ Wendy en Linda: “Vrijwilligerswerk vinden we nuttig maar het kost ons wel heel veel tijd”

Leerlingen verrichten in hun vrije tijd vrijwilligerswerk en verdienen hiermee extra studiepunten. Dit gebeurt in zowel het groene als het voortgezet onderwijs. Bij de mbo-locatie Almelo van AOC Oost krijgt dit proces tot tevredenheid van leerlingen en directie steeds meer gestalte. Er bestaat nog wel een aantal knelpunten. Controle levert nog problemen op en leerlingen kiezen voor de invulling nog te vaak voor activiteiten binnen schoolverband

De bewoners van verzorgingstehuis Groot Schuilenburg in Almelo zitten tijdens het dagelijkse koffie-uurtje gezellig bij elkaar in de gemeenschapsruimte. Ze wisselen foto's van kinderen en kleinkinderen uit en bespreken de laatste roddels, kortom een dag als alle andere. Toch niet, vandaag schenken niet de personeelsleden of oudere vrijwilligers de koffie in, maar twee onbekende meisjes. Linda Loeffen en Wendy Boomkamp, leerlingen Voedingstechnologie van het mbo van AOC Oost in Almelo, werken deze dag als vrijwilliger bij het verzorgingstehuis. Wendy noemt de reacties: “De vrouwen vergeleken ons met hun kleinkinderen terwijl de mannen snoefden over hun voormalige carrière en sportieve prestaties.”

FOTO: S. GERIT STRIJS

▲ Jan Engelbertink: “Leerlingen kennen wel hun rechten maar negeren hun verplichtingen aan de maatschappij”

Brede maatschappelijke oriëntatie

Wendy en Linda verrichtten dit vrijwilligerswerk niet op eigen initiatief maar als deel van hun opleiding. De vrije ruimte van alle mbo-leerlingen van AOC Oost biedt hen de mogelijkheid vijf procent van hun studiepunten te behalen door deelname aan activiteiten buiten de reguliere deelkwalificaties. Als invulling noemt de studiegids vrijwilligerswerk bij allerlei maatschappelijke organisaties en hulp bij schoolactiviteiten die buiten het rooster vallen. Geen onbekend verschijnsel, veel aoc's en andere scholen voor voortgezet onderwijs reiken studiepunten uit voor leerling-activiteiten buiten het reguliere studieprogramma. Dit schooljaar starten in het voortgezet onderwijs tien pilots voor maatschappelijke stages.

Afhankelijk van de ervaringen denkt de overheid dit aantal in 2007 tot een kwart van de scholen voor voortgezet onderwijs te hebben uitgebreid. Locatiedirecteur Jan Engelbertink plakte op de buitenschoolse vrijwilligersactiviteiten het etiket Brede Maatschappelijke Oriëntatie (BMO). Hij noemt de argumenten om dit vrijwilligerswerk met studiepunten te belonen en zo in het curriculum van zijn opleidingen te integreren. Onderwijskundig gezien constateert hij dat KS 2000+ competenties bevat die leerlingen buiten de school en de BPV kunnen aanleren. Competenties waarin sociale vaardigheden centraal staan, lenen zich uitstekend voor verwerking buiten de vertrouwde omgeving van de school of het BPV-bedrijf. Scholen maken deel uit van de maatschappij, een bijdrage aan het maatschappelijk leven vindt hij dan ook logisch. Engelbertink wijst daarbij op de verplichtingen van leerlingen aan de maatschappij: “Het klinkt wat zwaar, maar veel jongeren staren zich blind op hun rechten en negeren hun verplichtingen.” Hij ziet dat scholen inspelen op een trend. Uit de samenleving klinkt de roep om meer betrokkenheid bij het verenigingsleven of vrijwilligerswerk. De term maatschappelijke dienstplicht valt regelmatig. Engelbertink vindt het begrijpelijk dat scholen hierop inspelen. Kritiek van leerlingen en hun ouders krijgt hij nauwelijks. Ouders hangen niet aan de lijn om te vertellen dat zij en niet de school bepalen of en hoe hun kind vrijwilligerswerk verricht: “Het blijft hooguit bij een vraag over de praktische invulling.” Wendy, Linda maar ook leerlingen van andere afdelingen onderschrijven het nut van werkzaamheden buiten het vakgebied in ruil voor studiepunten.

Knelpunten

De verantwoordelijkheid voor de praktische invulling van de leerling-activiteiten in de vrije ruimte rust bij de diverse afdelingen. De normen om voor studiepunten in aanmerking te komen gelden voor alle afdelingen. Tegenover twintig gewerkte uren staat één studiepunt. Aanwezigheid tijdens introductieweken levert bijvoorbeeld studiepunten op. Het verrichten van hand- en spandiensten aan familieleden levert geen beloning op. Iedere afdeling pronkt wel met

enkele voorbeelden van opvallende initiatieven. Leerlingen Bloem verzorgden een workshop in een verzorgingstehuis. Een leerling van de afdeling Land, Water en Milieu assisteerde op een basisschool. Anderen verzorgden een deel van het onderhoud van een basisschool. Ook verdienen velen hun studiepunten in het verenigingswerk en bij natuurorganisaties. Daarnaast vergaren leerlingen studiepunten door te helpen bij uiteenlopende schoolactiviteiten als open dagen en BPV-avonden. Er bestaan nog geen regels die de verhouding weergeven tussen het vrijwilligerswerk binnen en buiten de school. Leerlingen bepalen in overleg met hun coördinator en hun coach hoe ze hun studiepunten gaan verdienen. Coördinatoren en coaches kennen de invulling van de Vrije Ruimte van hun leerlingen, maar een totaaloverzicht van de voorkeur bij de invulling van vrijwilligersactiviteiten ontbreekt. Coördinator Bloem Harrie Wesselink vertelt dat na een moeizame start steeds meer leerlingen hun studiepunten buiten hun vakgebied en de school bij elkaar sprokkelen. Zijn collega Dick van der Neut van Land, Water en Milieu schat dat na een moeilijke aanloopperiode leerlingen 75 procent van hun studiepunten in de Vrije Ruimte bij buitenschoolse organisaties verdienen. Coördinator Groen Hans Kroekenstoel constateert een tegenovergestelde ontwikkeling. Steeds meer leerlingen Groen verdienen hun studiepunten voor de Vrije Ruimte in schoolverband. Zijn afdeling maakte een bewuste keuze. Hij vindt de registratie van de gewerkte uren, net als de andere coördinatoren, fraudegevoelig. Leerlingen overhandigen een ondertekend briefje met daarop de werkuren, maar controle is moeilijk. Daarnaast stelt hij dat vrijwilligerswerk buiten de school bijsturing bemoeilijkt: “Op school beschik je als begeleider over de mogelijkheid leerlingen te coachen.” Bovendien denkt hij dat leerlingen door onbekendheid met organisaties voor vrijwilligerswerk en tijdsbesparing gemakshalve voor activiteiten binnen de schoolorganisatie kiezen.

Groeiproces

De knelpunten verbazen Engelbertink niet. Hij verwijst naar een artikel in het blad Uitleg waarin de ervaringen →

gen van een Zeeuwse school met een maatschappelijke stage centraal staan. Dit instituut beschikt al over vijf jaar ervaring en werkt om dit proces te vereenvoudigen nauw samen met een organisatie die de vrijwilligersactiviteiten bundelt en op een website plaatst. Zo krijgen de leerlingen per plaats een overzicht van de mogelijkheden: “Ze zijn daar langer bezig en dus al een stuk verder. BMO is bij ons echter een proces dat steeds meer vorm krijgt. De leerlingen hebben in dat proces natuurlijk ook hun eigen verantwoordelijkheid waar wij ze op aanspreken.” Dat

de start samenviel met de introductie van KS 2000+ en andere initiatieven maakt het nog moeilijker.” Als ideaalbeeld ziet hij een invulling waarbij leerlingen hun studiepunten hoofdzakelijk buiten schoolverband verdienen. Dat introductieweken nu nog studiepunten opleveren heeft te maken met gebrek aan vrijwilligerswerk. Ook weten leerlingen nog niet goed de weg in het aanbod van activiteiten. Aanwezigheid bij activiteiten die direct samenhangen met het onderwijsproces vindt hij vanzelfsprekend. Een maatschappelijke stage vindt hij een oplossing voor leerlingen die mis-

schien frauderen. Toch zitten leerlingen en school nog niet geheel op één lijn. Wendy en Linda noemen, net als de andere leerlingen, enkele nadelen: “Het kost veel tijd. We hebben ons lesrooster, het huiswerk en stageverplichtingen. Daar komt deze eis bovenop. We proberen in onze schaarse vrije tijd juist wat extra geld bij elkaar te sprokkelen. Na de toetsweken bestaat er weliswaar ruimte in het rooster, maar iedereen weet hoe het gaat. Deze schoolverplichting maakt het er niet gemakkelijker op.” ∞

Gerrit Strijbis